

"KASE КЛИРИНГ ОРТАЛЫҒЫ" АҚ

"KASE клиринг орталығы" АҚ
Директорлар кеңесінің шешімімен
(2024 жылдың 29 наурызындағы
№ 5 отырыс хаттамасы)

б е к і т і л д і

2024 жылдың XX айынан бастап¹
қолданысқа енгізілді

Деривативтер нарығында мәмілелер бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру **ЕРЕЖЕЛЕРІ**

Алматы қ.

2024

¹ Валюталық нарықта және деривативтер нарығында Клиринг орталығының жұмысы басталған күннен бастап қолданысқа енгізумен.

Осы Деривативтер нарығында мәмілелер бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру ережелері (бұдан әрі – Ережелер) Қазақстан Республикасының заңнамасына және "KASE клиринг орталығы" АҚ (бұдан әрі – Клиринг орталығы) жарғысына сәйкес әзірленді және "Қазақстан қор биржасы" АҚ (бұдан әрі – Биржа) сауда-саттық жүйесінде жүргізілетін деривативтер нарығында туынды қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру шарттары мен тәртібін анықтайды.

1 бап. Негізгі ұғымдар мен шартты белгілер

1. Ережелерде Қазақстан Республикасының заңнамасында және Клиринг орталығының ішкі құжаттарында анықталған ұғымдар мен терминдер, сондай-ақ төмендегі ұғымдар пайдаланылады:
  - 1) **банктік шот** - клирингілік қатысушының атына Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінде, Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінде немесе "Бағалы қағаздар орталық депозитарийі" АҚ-да теңгемен және/немесе шетел валютасымен ашылған банк шоты, ол осы клирингілік қатысушының талаптарын төлеуге Клиринг орталығынан түсетін ақшаны есепке алу үшін пайдаланылады;
  - 2) **кепілдік жарна** – клирингілік қатысушының деривативтер нарығының клирингілік кепілдік беру қорына жарнасы;
  - 3) **қолжетімді сома** – Клиринг орталығының корреспонденттік шотынан клиринг орталығының ішкі құжаттарына сәйкес клирингілік қатысушының пайдасына аудару үшін рұқсат етілген, осы клирингілік қатысушының деривативтер нарығы бойынша Клиринг орталығының ішкі есепке алу жүйесіндегі есепке алу шоттарында есепке алынатын ақша сомасы мен күнделікті клиринг нәтижелері бойынша анықталған кепілдікті қамтамасыз ету сомасы арасындағы айырма болып табылатын ақша сомасы;
  - 4) **қызмет көрсететін банк** – клирингілік қатысушыға немесе Клиринг орталығына банк шотын ашқан банк операцияларының жекелеген түрлерін жүзеге асыратын банк немесе ұйым;
  - 5) **Клирингілік қатысушылар туралы қағида** – Клиринг орталығының Директорлар кеңесі бекіткен "Клирингілік қатысушылар туралы қағида";
  - 6) **Клирингілік ережелер** – Клиринг орталығының Директорлар кеңесі бекіткен "Қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клиринг қызметін жүзеге асыру ережелері";
  - 7) **мәмілелер** – Биржаның сауда-саттық жүйесінде жасалған деривативтер нарығының туынды қаржы құралдарымен мәмілелер;
  - 8) **есепке алу шоты** – ашылуы мен жүргізілуі Биржаның сауда-саттық жүйесінде жүргізілетін мәмілелермен есеп айырысулар бойынша ақшаны есепке алудың жалпы шарттары мен тәртібін реттейтін Клиринг орталығының ішкі құжатына сәйкес Клиринг орталығының клирингілік қатысушылардан Клиринг орталығының корреспонденттік шоттарына түсетін ақшаны Клиринг орталығының есепке алуы мақсатында жүзеге асырылатын Клиринг орталығының ішкі есепке алу жүйесіндегі клирингілік қатысушының шоты.
2. Осы Ережелерде пайдаланылатын өзге де ұғымдар мен терминдер Қазақстан Республикасының заңнамасында және Клиринг орталығы мен Биржаның басқа да ішкі құжаттарында анықталған ұғымдар мен терминдерге ұқсас болады.
3. Осы Ережелерде пайдаланылатын ұғымдар мен терминдер Клиринг орталығының басқа ішкі құжаттарында және хат алмасуларында қолданылуы мүмкін.

2 бап. Есеп айырысу туралы жалпы қағидалар

1. Есеп айырысулар мыналарды қамтиды:
  - 1) клирингілік қатысушылардың Клиринг орталығының пайдасына:
клирингілік қатысушылардың клиринг нәтижелері бойынша анықталған міндеттемелердің сомаларын Клиринг орталығының корреспонденттік шотына аудару арқылы Клиринг орталығының алдындағы міндеттемелерін орындауы мақсатында;
биржалық сауда-саттықта жасалатын мәмілелерді қамтамасыз ету мақсатында төлемдер жүргізуі;
  - 2) Клиринг орталығының клирингілік қатысушылардың банк шоттарына ақша аудару арқылы олардың өтініштеріне сәйкес олардың пайдасына төлемдер жүргізуі.
2. Клирингілік қатысушы үшін деривативтер нарығында мәмілелер бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру үшін:
  - 1) Клиринг орталығы алдындағы міндеттемелерді орындау кезінде – Клирингілік ережелерге сәйкес қалыптастырылған және клирингілік қатысушыларға ұсынылған клирингілік есептер;
  - 2) клирингілік қатысушылар мәмілелерді қамтамасыз ету ретінде Клиринг орталығының корреспонденттік шотына ақша аударған кезде – клирингілік қатысушылар дербес анықтайтын құжаттар негіз болады.
3. Клиринг орталығы үшін деривативтер нарығында мәмілелер бойынша есеп айырысуды Клиринг орталығының жүзеге асыруы үшін:
  - 1) осы Ережелердің 8 бабына сәйкес жасалған клирингілік қатысушылардың өтініштері;
  - 2) Клирингілік ережелерге сәйкес қалыптастырылған клирингілік есептер негіз болады.
4. Клиринг орталығы "төлемге қарсы төлем" тәртіптемесінде есеп айырысуды жүзеге асырады, бұл Клиринг орталығының клирингілік қатысушының талабын осы клирингілік қатысушы Клиринг орталығы алдындағы Клирингілік ережелерге сәйкес анықталатын қарсы міндеттемесін (болған жағдайда) толық орындағаннан кейін ғана орындауға болатынын білдіреді.
5. Есеп айырысуды жүзеге асыру кезінде клирингілік қатысушы Клиринг орталығының корреспонденттік шотына (корреспонденттік шоттарына) ақшаның есептелуін қамтамасыз етуге міндетті.
Клирингілік қатысушылардың Клиринг орталығының корреспонденттік шотына ақшаны есепке алуын растау үшін Клиринг орталығы өзінің корреспондент-банктерінің құжаттарын ғана басшылыққа алады. Клирингілік қатысушылар ұсынған құжаттарды мұндай растау ретінде Клиринг орталығы қабылдамайды және қарамайды.
6. Төлемдерді сәйкестендіру және меншікті және/немесе Клиринг орталығының алдындағы міндеттемелеріне ақы төлеу ретінде клирингілік қатысушылардан Клиринг орталығының корреспонденттік шотына түсетін клиенттік ақшаны бөлек ішкі есепке алу, жасалатын мәмілелер бойынша кепілдікті қамтамасыз етуді енгізу немесе кепілдікті жарналарды енгізу мақсатында клирингілік қатысушылар төлем құжаттарында төлем түрін білдіретін және Клиринг орталығының ішкі есепке алу жүйесіндегі есепке алу шоттары бойынша ақшаны біржақты бөлуге мүмкіндік беретін арнайы кодтарды көрсетуге тиіс.
Осы тармақтың бірінші абзацында көрсетілген арнайы кодтар клирингілік қатысушы осы Ережелерге 3 қосымшаның нысаны бойынша өтініш берген кезде Клиринг орталығы осы клирингілік қатысушының пайдасына ақша

аударуды жүзеге асыруы қажет банк шотының деректемелерін анықтау мақсатында белгіленуге тиіс.

Арнайы кодтар Клиринг орталығының есеп айырысу жүйесінде клирингілік қатысушылардың меншікті немесе клиенттік ақшаларын сәйкестендіру және есепке алу үшін де көрсетілуі тиіс. Төлем құжатында түскен төлемді клирингілік қатысушының меншікті немесе клиенттік ақшасы ретінде сәйкестендіретін код болмаған кезде мұндай төлемнің сомасы клирингілік қатысушының меншікті есепке алу шотына есептеледі.

Мұндай кодтардың тізімін Клиринг орталығының есеп айырысу бөлімшесіне жетекшілік ететін Клиринг орталығы Басқармасының мүшесі бекітеді және Клиринг орталығының интернет-ресурсында жарияланады.

7. Деривативтер нарығындағы мәмілелер бойынша есеп айырысу Клиринг орталығының есеп айырысу-клиринг сессияларын өткізу уақытын регламенттейтін ішкі құжатында белгіленген мерзімде жүзеге асырылады.
8. Клиринг орталығының клирингілік қатысушылардың талаптары мен міндеттемелерінің сомаларын олардың есепке алу шоттарында көрсетуі деривативтер нарығындағы мәмілелер бойынша есеп айырысу-клирингілік сессиясы аяқталғаннан кейін жүзеге асырылады.

Клирингілік ережелерге сәйкес қалыптастырылған клирингілік есептер клирингілік қатысушылардың деривативтер нарығындағы сауда-саттық және клиринг қорытындылары бойынша анықталған талаптары мен міндеттемелерінің сомаларын есепке алу шоттарында Клиринг орталығының көрсетуі үшін негіз болып табылады.

3 бап.

Клиринг орталығының корреспонденттік шоттары

1. Клиринг орталығы кепілдік жарналарды сақтау және клирингілік қатысушыларды қамтамасыз ету үшін және деривативтер нарығында мәмілелер бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру үшін Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіндегі және қызмет көрсететін банктердегі теңгедегі және шетел валютасындағы корреспонденттік шоттарды пайдаланады.

Клиринг орталығының корреспонденттік шоттарының деректемелері Клиринг орталығының интернет-ресурсында жарияланады.

2. Клиринг орталығы корреспонденттік шоттардың деректемелері өзгерген жағдайда бұл туралы клирингілік қатысушыларға электрондық пошта арқылы жеке хабарламалар жіберу және/немесе Клиринг орталығының интернет-ресурсында тиісті ақпараттық хабарламаларды және Клиринг орталығының корреспонденттік шоттарының өзгертілген деректемелерін жариялау арқылы хабарлайды.

Клиринг орталығы өз корреспонденттік шоттарының деректемелерінің өзгергені туралы Клиринг орталығының корреспонденттік шоттарының өзгертілген деректемелерін есеп айырысу кезінде қолдану басталған күнге дейін бес жұмыс күнінен кешіктірмей клирингілік қатысушыларды хабардар етуге міндетті.

Клиринг орталығы өзінің корреспонденттік шоттарының тізімін және/немесе деректемелерін өзгерту туралы ақпаратты интернет-ресурста жариялаған кезде Клиринг орталығы клирингілік қатысушының хабардар еместігі үшін жауапты болмайды.

4 бап.

Клирингілік қатысушылардың банктік шоттары

1. Есеп айырысу және Клиринг орталығынан түсетін теңгені есепке алу үшін клирингілік қатысушылар Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкінде және

қызмет көрсететін банктерде ашылған теңгедегі меншікті банк шоттарын пайдалануға құқылы.

Клиринг орталығынан түсетін шетел валюталарын есепке алу үшін клирингілік қатысушылар Қазақстан Республикасының екінші деңгейдегі банктерінде, шетелдік банктерде немесе "Бағалы қағаздардың орталық депозитарийі" АҚ-да ашылған шетел валюталарындағы меншікті банк шоттарын пайдалануға құқылы.

Клирингілік қатысушылар есеп айырысуды және меншікті және клиенттік ақшаны есепке алуды бөлек жүзеге асыру үшін жекелеген банк шоттарын пайдалануға құқылы.

2. Клирингілік қатысушылар Клиринг орталығына осы Ережелерге 1 қосымшаның нысаны бойынша Клиринг орталығынан түсетін теңгені есепке алуға арналған банк шоттарының деректемелерін беруге міндетті.

Клирингілік қатысушылар Клиринг орталығына осы Ережелерге 2 қосымшаның нысаны бойынша Клиринг орталығынан түсетін шетел валюталарын есепке алуға арналған шетел валютасындағы банк шоттарының деректемелерін беруге міндетті.

3. Клирингілік қатысушылар осы баптың 2 тармағына сәйкес деректемелері Клиринг орталығына берілген банк шоттарының деректемелерінің өзгергені немесе жабылғаны туралы Клиринг орталығын дереу хабардар етуге міндетті.

4. Клиринг орталығы клирингілік қатысушының Клиринг орталығына банк шоттарының дәйексіз деректемелерін беруінің салдары үшін жауапты болмайды.

Клирингілік қатысушы Клиринг орталығына банк шоттарының деректемелерін берудің салдары үшін, сондай-ақ Клиринг орталығының осындай дәйексіз деректемелерді пайдалануына байланысты Клиринг орталығының ықтимал залалдарын өтеуді қоса алғанда, осы баптың 3 тармағында белгіленген міндеттерді бұзу салдары үшін толық жауапты болады.

5 бап. Корреспонденттік шоттардағы ақшаның ішкі есебі

1. Клиринг орталығының ішкі есебі мақсатында клирингілік қатысушылардан Клиринг орталығының осы Ережелердің 3 бабында көрсетілген корреспонденттік шоттарына түсетін ақша Клиринг орталығы есепке алу шоттарын ашады және жүргізеді.
2. Есепке алу шоттары банк шоттары болып табылмайды және Клиринг орталығы деривативтер нарығында орталық контрагенттің функцияларын орындай отырып, клирингілік қызметті жүзеге асыруға байланысты туындайтын оның активтері мен міндеттемелерін ішкі есепке алу мақсатында ғана ақпараттық жүйелерде жүзеге асыратын жазбалардың жиынтығын білдіреді.
3. Есепке алу шоттары Клиринг орталығының ішкі есепке алу жүйесінің бір бөлігі болып табылады, оның жұмыс істеуі Клиринг орталығының ішкі құжаттарына сәйкес жүзеге асырылады.
4. Есепке алу шоттары деривативтер нарығының клирингілік қатысушыларына ашылады. Клиринг орталығы клирингілік қатысушыларға клирингілік қатысушы мәртебесі берілген, олар клирингілік қатысушы ретінде қызметті жүзеге асырған кезде оларға тиісінше есепке алу шоттарын дербес ашады, жүргізеді және оларды клирингілік қатысушы мәртебесінен айырған кезде жабады. Бұл ретте клирингілік қатысушы тарапынан есепке алу шотын ашу, жүргізу немесе жабу үшін ешқандай іс-қимыл көзделмейді.

Есепке алу шоттарын ашу, жүргізу және жабу негіздері, тәртібі мен мерзімдері Клиринг орталығының ішкі құжаттарында анықталады.

6 бап. Клирингілік қатысушылардың Клиринг орталығының пайдасына төлемдері

1. Клиринг орталығының алдында міндеттемесі бар клирингілік қатысушы есеп айырысу-клиринг сессияларын өткізу уақытын регламенттейтін Клиринг орталығының ішкі құжатында белгіленген мерзімнен кешіктірмей осындай міндеттемені төлеуге теңгенің Клиринг орталығының корреспонденттік шотына есепке алынуын қамтамасыз етуге немесе осы міндеттемені Клирингілік ережелерде көзделген өзге де тәсілмен орындауға міндетті.
2. Клирингілік қатысушы деривативтер бойынша сауда-саттық күні басталғанға дейін де, сондай-ақ осындай сауда-саттық күні ішінде де қамтамасыз етуді қалыптастыру үшін Клиринг орталығының корреспонденттік шоттарына ақша аударуға (осы баптың 1 тармағында көрсетілген міндеттемелерді орындаудан басқа) құқылы.
3. Есеп айырысуды жүзеге асыру кезінде клирингілік қатысушы Клиринг орталығының пайдасына төлемдер жүргізуді тек қана өзінің банктік шоттарынан жүзеге асыруға міндетті.

Осы тармақтың бірінші абзацында белгіленген шектеу Клиринг орталығының Басқарма Төрағасының немесе Клиринг орталығының есеп айырысу бөлімшесіне жетекшілік ететін Басқарма мүшесінің жазбаша рұқсатымен клирингілік қатысушының Клиринг орталығы алдындағы міндеттемелерін өз бетінше орындауға мүмкіндігі болмаған жағдайда қолданылмауы мүмкін. Бұл жағдайда клирингілік қатысушы өзінің міндеттемелерін орындаудың мүмкін еместігі себептерінің сипаттамасын, сондай-ақ клирингілік қатысушының міндеттемелерін орындау бойынша төлемді жүзеге асыратын заңды тұлғаның атауы мен банктік деректемелерін қамтитын өтініш беруге тиіс. Өтінішке Клиринг орталығына берілген қол қою үлгілері бар құжатқа сәйкес осы клирингілік қатысушының атынан бірінші қол қою құқығы бар тұлға қол қоюға тиіс.

7 бап. Клиринг орталығының клирингілік қатысушылардың пайдасына төлемдері

1. Клиринг орталығы өзінің корреспонденттік шотынан клирингілік қатысушыға, егер мұндай талап клирингілік қатысушының осы Ережелерге 3 қосымшаның нысаны бойынша жасалған өтінішімен рәсімделсе (осы баптың 2 тармағында белгіленген шектеуді ескере отырып), оның пайдасына қамтамасыз етуді аудару туралы талабын орындау үшін ақша аударуға төлем тапсырмасын беруге міндетті.
2. Осы баптың 1 тармағында көрсетілген өтініштерді алған кезде Клиринг орталығы олардың осы Ережелердің 9 бабында белгіленген шарттарға сәйкестігін тексереді. Клиринг орталығы, егер мұндай өтініш осы Ережелердің 9 бабында белгіленген шарттардың кез келгеніне сәйкес келмесе, қамтамасыз етуді ауыстыру туралы өтінішті қабылдаудан бас тартуға міндетті.
3. Қамтамасыз етуді аудару туралы өтініш осы Ережелердің 9 бабында белгіленген шарттарға сәйкес келген жағдайда, Клиринг орталығы корреспондент-банкке көрсетілген өтінішті алғаннан кейін бір сағат ішінде клирингілік қатысушыға ақша аударуға төлем тапсырмасын береді.

8 бап. Клиринг орталығының корреспонденттік шотында ақшаны сақтау

1. Клирингілік қатысушы Клиринг орталығына осы Ережелерге 4 қосымшаның нысаны бойынша жасалған Клиринг орталығының корреспонденттік шотындағы ақшаны сақтау туралы өтініш беруге құқылы. Клиринг орталығының клирингілік қатысушылардан Клиринг орталығының корреспонденттік шотында ақшаны сақтау туралы өтініштерді қабылдау уақыты – Аст хана қаласының уақытымен сағат 09.00-ден 17.30-ға дейін.
2. Клиринг орталығының корреспонденттік шотында ақшаны сақтау туралы өтініш клирингілік қатысушының Клиринг орталығының корреспонденттік шотында күнделікті клиринг қорытындылары бойынша есептелген өзінің барлық қолжетімді сомасын тұрақты негізде (белгілі бір мерзімсіз) сақтау ниетін білдіретін құжат болып табылады.
3. Осы Ережелерге 4 қосымшаның нысаны бойынша өтінішке клирингілік қатысушының уәкілетті тұлғасы қол қояды және ол "eTransfer.kz" ақпарат беру жүйесінде электрондық цифрлық қолтаңбаны қолдана отырып, электрондық нысанда не қағаз тасымалдағышта ұсынылуға тиіс.

9 бап. Клирингілік қатысушылардың қамтамасыз етуді аударуға өтініштер беру шарттары

1. Клирингілік қатысушы Клиринг орталығына осы Ережелерге 3 қосымшаның нысаны бойынша жасалған Клирингілік ережелерге сәйкес анықталған қолжетімді сомадан аспайтын мөлшерде оның пайдасына қамтамасыз етуді аудару туралы өтініш беруге құқылы. Клиринг орталығының клирингілік қатысушылардан деривативтер нарығындағы сауда-саттық күнінің басынан бастап олардың пайдасына қамтамасыз етуді аудару туралы өтініштерді қабылдау уақыты Астана қаласының уақытымен сағат 17.30-ға дейін.
2. Клирингілік қатысушының пайдасына қамтамасыз етуді аудару туралы өтініш осы клирингілік қатысушының Клиринг орталығының корреспонденттік шотындағы клирингілік қатысушының қолжетімді сомасының барлығын немесе бір бөлігін аудару жөніндегі талабы болып табылады және Клиринг орталығы Клирингілік ережелерге сәйкес деривативтер нарығының сауда-клирингілік жүйесінде жүзеге асырылған осындай аудару мүмкіндігін тексерудің оң нәтижесі кезінде орындауға тиіс.
Осы тармақтың бірінші абзацында көрсетілген тексерудің нәтижесі теріс болған жағдайда Клиринг орталығы мұндай өтінішті орындамайды.
3. Клирингілік қатысушының пайдасына ақша аудару туралы өтінішті клирингілік қатысушы Клиринг орталығына клирингілік қатысушының уәкілетті тұлғасының электрондық цифрлық қолтаңбасын қолдана отырып, "eTransfer.kz" ақпарат беру жүйесінде электрондық нысанда XML-форматта ұсынады.
4. Осы баптың күші клирингілік қатысушының кепілдік жарнасын қайтару жағдайларына қолданылмайды. Кепілдік жарнаны қайтарудың шарттары мен тәртібі Клирингілік ережелерде белгіленген.

10 бап. Деривативтер нарығында мәмілелер бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру кезіндегі шектеулер

1. Клиринг орталығы Қазақстан Республикасының қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл жөніндегі заңнамасының талаптарына сәйкес есеп айырысуды жүзеге асыру жөніндегі операцияларды жүргізуді тоқтата тұруға немесе одан бас тартуға құқылы.

2. Клиринг орталығы Қазақстан Республикасының қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл мәселелері жөніндегі заңнамасына сәйкес осы баптың 1 тармағына сәйкес тоқтатылған есеп айырысуларды жүзеге асыру жөніндегі операцияларды жүргізуді қайта бастайды.
3. Клирингілік қатысушыны, клирингілік қатысушының клиентін, оның бенефициарлық меншік иесін террористік қызметке қатысы бар адамдардың тізіміне, терроризмді және экстремизмді қаржыландыруға байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне, жаппай қырып-жою қаруын таратуды қаржыландыруға байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізбесіне қосқан кезде Клиринг орталығы Клиринг орталығының қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл мәселелері жөніндегі ішкі құжаттарында көзделген тәртіппен және мерзімдерде мұндай клирингілік қатысушының операцияларын тоқтату жөніндегі іс-шараларды жүзеге асырады.
4. Клирингілік қатысушыға, клирингілік қатысушының клиентіне, оның қатысушыларына/акционерлеріне және бенефициарлық меншік иелеріне Клиринг орталығы үшін қандай да бір тәуекелдерге әкеп соғуы мүмкін халықаралық санкциялар/тыйым салулар/шектеулер және өзге де шаралар қолданылған жағдайда, Клиринг орталығы бір жақты тәртіппен осы клирингілік қатысушымен есеп айырысуды жүзеге асыру жөніндегі операцияны жүргізуден бас тартуға құқылы.

Клирингілік қатысушыны, оның акционерлерін/қатысушыларын, бенефициарлық меншік иелерін, клирингілік қатысушы санкциялық тізімдер бойынша қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру үшін ұсынатын корреспондент банктердің деректемелерін тексеруді Клиринг орталығының қылмыстық жолмен алынған кірістерді заңдастыруға (жылыстатуға) және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл жөніндегі ішкі құжатына сәйкес КЖ/ТҚҚ бөлімі жүзеге асырады.

11 бап.

Клирингілік қатысушының төлем тәртібін бұзуы

1. Клирингілік қатысушының төлем тәртібін бұзуы болып (осы баптың 2 тармағында белгіленген ерекшеліктерді ескере отырып):
  - 1) Клиринг орталығының корреспонденттік шотына есеп айырысу жүзеге асырылған күні осы клирингілік қатысушы міндеттемесінің сомасын есепке жатқызбау немесе толық емес көлемде есепке жатқызу;
  - 2) осы қатысушы міндеттемесінің сомасын Клиринг орталығының есеп айырысу-клирингілік сессияларын өткізу уақытын регламенттейтін ішкі құжатында белгіленген уақыттан кеш Клиринг орталығының корреспонденттік шотына есепке жатқызу танылады.
2. Егер клирингілік қатысушының тиісті міндеттемесін Клирингілік ережелерге сәйкес ол дербес реттеген болса, осы баптың 1 тармағында көрсетілген жағдайлар төлем тәртібін бұзу деп танылмайды.
3. Клирингілік қатысушының төлем тәртібін бұзуы Клиринг орталығының осы клирингілік қатысушының талаптарын және оның ақшаны қайтару жөніндегі талаптарын орындамауы үшін сөзсіз және жеткілікті негіз болып табылады.
4. Төлем тәртібін бұзуға жол берген клирингілік қатысушының міндеттемелерін реттеу тәртібі Клирингілік ережелерде белгіленген.

12 бап. Клиринг орталығының клирингілік қатысушының талаптарын орындамауы

1. Клиринг орталығының осы Ережелердің 13, 14 баптарында белгіленген шектеулерді ескере отырып, клирингілік қатысушының талаптарын орындамауы болып:
  - 1) клирингілік қатысушының қамтамасыз етуді аудару туралы орындалуға жататын талабының сомасын есепке жатқызбау немесе толық көлемде есепке жатқызбау;
  - 2) клирингілік қатысушының банк шотының деректемелерін оның талабын төлеуге төлемді жүзеге асыру кезінде бұзу танылады.
2. Клиринг орталығы талаптарын орындамаған клирингілік қатысушы келтірілген залалды және/немесе тұрақсыздық айыбын өндіріп алу туралы өтінішпен Клиринг орталығына жүгінуге құқылы.

13 бап. Клиринг орталығының жауапкершілігін шектеу

1. Клиринг орталығы:
  - 1) егер осы клирингілік қатысушы Клиринг орталығы алдындағы өз міндеттемесін сол күні орындамаса, қандай да бір күні клирингілік қатысушының талаптарын;
  - 2) егер осы клирингілік қатысушыға, оның бас ұйымына немесе бенефициарлық меншік иесіне қатысты қосымша тексеру және/немесе сәйкестендіру және/немесе ақша аудару мүмкіндігін бағалау процедуралары немесе Клиринг орталығының корреспондент-банкiнiң осы клирингілік қатысушыға ақша аударуға Клиринг орталығының тапсырмасын орындамауы, толық немесе уақтылы орындамауы оның салдары болып табылатын өзге де процедуралар жүргізілсе, клирингілік қатысушының талаптарын орындамағаны және/немесе есептемегені және/немесе толық емес көлемде есептегені үшін жауап бермейді.
2. Клиринг орталығы клирингілік қатысушылардың талаптарын уақтылы орындау үшін өз құзыретіне кіретін шараларды қабылдайды.
3. Кез келген жағдайда Клиринг орталығы төлейтін тұрақсыздық айыбының мөлшері клирингілік қатысушының орындалмаған талабы мөлшерінің 0,05%-нан аспауы тиіс (клирингілік қатысушылардың орындалмаған талаптары), ал ішінара орындалған жағдайда – тұрақсыздық айыбының мөлшері талаптың орындалмаған бөлігі мөлшерінің 0,05%-нан аспауы тиіс.

14 бап. Еңсерілмейтін күш мән-жайлары

1. Еңсерілмейтін күш мән-жайлары деп:
  - 1) өрт (бірақ өртемеу), жер сілкінісі және өзге де дүлей зілзалалар, соғыс, әскери іс-қимылдар, эпидемия, төтенше жағдай жариялау, террорлық актілер, халықтық толқулар, ереуілдер, локауттар, эмбарго, мемлекеттік органдар белгілеген тыйым салулар мен шектеулер;
  - 2) Клиринг орталығы және/немесе клирингілік қатысушылар теңгемен және/немесе шетел валютасымен есеп айырысуды жүзеге асыру үшін пайдаланатын "Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Ұлттық Төлем Корпорациясы" АҚ бағдарламалық-техникалық құралдарының жарамсыздығы түсініледі.
2. Жалпыға бірдей белгілі фактіні қоспағанда, Қазақстан Республикасының тиісті (құзыретті) органының немесе тиісті мемлекеттің өзге де құзыретті органының (ұйымының) құжаты осы баптың 1 тармағының 1) тармақшасында көрсетілген мән-жайлардың ішінен еңсерілмес күш мән-жайларының

басталу фактісін растайтын және оның қолданылу ұзақтығын анықтайтын құжат болып табылады.

3. Осы баптың 1 тармағының 2) тармақшасында көрсетілген еңсерілмейтін күш мән-жайларының басталу фактісін растайтын және оның қолданылу ұзақтығын анықтайтын құжат "Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Ұлттық Төлем Корпорациясы" АҚ-ның бірінші басшысы не оны алмастыратын тұлға қол қойған анықтама немесе өзге құжат болып табылады.
4. Еңсерілмейтін күш мән-жайының туындауына байланысты есеп айырысуды жүзеге асыру мүмкін болмаған тұлға осындай есеп айырысулар шеңберінде еңсерілмейтін күш мән-жайының басталғаны, оның қолданылуының болжамды мерзімі және оның тоқтатылғаны туралы бенефициарларды кез келген қолжетімді хабарлау құралымен дереу хабардар етуге міндетті.
Егер осы тармақтың бірінші абзацында көрсетілген тұлға клирингтік қатысушы болып табылса, мұндай клирингтік қатысушы Клиринг орталығына осы баптың 2 тармағында немесе 3 тармағында көрсетілген құжатты алған күннен бастап үш жұмыс күні ішінде беруге міндетті.
5. Клиринг орталығы және/немесе клирингтік қатысушы (қатысушылар) талаптарды және/немесе міндеттемелерді орындау мерзімдерін бұзғаны үшін, егер мұндай бұзушылық тиісті талаптар және/немесе міндеттемелер туындағаннан кейін басталған және Клиринг орталығы және/немесе клирингтік қатысушы (қатысушылар) алдын ала болжай алмаған немесе алдын ала алмаған еңсерілмейтін күш мән-жайларының ықпалынан болса, жауапкершіліктен босатылады.
6. Еңсерілмейтін күш мән-жайлары туындаған кезде есеп айырысуларды жүзеге асыру мерзімдері осындай мән-жайлардың әрекет ету уақытына мөлшерлес кейінге шегеріледі.

15 бап. Тұжырымды қағидалар

1. Осы Ережелердің 2 бабында анықталғандай, осы Ережелермен реттелмеген есеп айырысуларды жүзеге асыруға байланысты жағдайлар, сондай-ақ деривативтер нарығында мәмілелер бойынша есеп айырысуларды жүзеге асыруға байланысты кез келген даулар келіссөздер жолымен шешілуге тиіс. Мұндай шешу мүмкін болмаған жағдайда – Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес шешілуі тиіс.
2. Осы Ережелер қажеттілігіне қарай, бірақ осы Ережелер қолданысқа енгізілген күннен бастап есептелетін әрбір үш жылда кемінде бір рет өзектендірілуге жатады. Осы Ережелерді өзектендіру жауапкершілігі Клиринг орталығының есеп айырысу палатасына жүктеледі.

Басқарма төрайымы

Н. Хорошевская

Деривативтер нарығында
мәмілелер бойынша есеп
айырысуды жүзеге асыру
ережелеріне

1 қосымша

Банктік шоттың ДЕРЕКТЕМЕЛЕРІ

(клирингтік қатысушының атауы)	Парақ ¹
Беру күні мен уақыты	☐ Бұрын берілгендерге қосымша ²
Банктік шоттың деректемелері қолданыла басталған күн	☐ Бұрын берілгендердің орнына ²
Клирингтік қатысушының банктік шотының түрі	☐ Бірінші рет беріледі ²
	☐ меншікті ақшаны есепке алуға арналған меншікті банктік шот ²
	☐ клиенттік ақшаны есепке алуға арналған меншікті банктік шот ²

Бенефициардың атауы ²	
Банктік шоттың нөмірі (ЖСК ⁴)	
БСН ⁵	
Бенефициар банктің атауы ⁶	
Бенефициар банктің БСК ⁷	
Кбе ⁸	

¹ "n-ден X парағы" форматында.

² Қажетті нұсқаны × немесе ✓ белгісімен белгілеу керек

³ Осы Қосымшада бенефициар деп клирингтік қатысушы түсініледі.

⁴ Банк шотының нөмірі болып табылатын жеке сәйкестендіру коды.

⁵ Клирингтік қатысушының бизнес-сәйкестендіру нөмірі.

⁶ Клирингтік қатысушының банктік шоты ашылған банктің атауы.

⁷ Клирингтік қатысушының банктік шоты ашылған банктің банктік сәйкестендіру коды.

⁸ Бенефициардың коды.

[Бірінші басшының лауазымы]

[қолтаңба]

[Тегі, аты-жөні]

[Бас бухгалтердің лауазымы]

[қолтаңба]

[Тегі, аты-жөні]

Қолтаңбалар тексерілді

(Клиринг орталығының тексерген жұмыскерінің жеке мөрі,
тексеру күні)

Деривативтер нарығында мәмілелер бойынша есеп айырысуды жүзеге асыру ережелеріне

2 қосымша

**Шетел валютасындағы банктік шоттардың
ТІЗІМІ ЖӘНЕ ДЕРЕКТЕМЕЛЕРІ**

(клирингтік қатысушының орыс және ағылшын тілдеріндегі атауы / SWIFT- RUR6 ³ транслитерациясында)	Парақ ¹
	(валюта коды ²)
Беру күні мен уақыты	☐ Бұрын берілгендерге қосымша ⁵
Банктік шоттың деректемелері қолданыла басталған күн	☐ Бұрын берілгендердің орнына ⁵
Клирингтік қатысушының банктік шотының түрі ⁴	☐ Алғаш рет беріледі ⁵
	☐ меншікті ақшаны есепке алуға арналған меншікті банктік шот ⁵
	☐ клиенттік ақшаны есепке алуға арналған меншікті банктік шот ⁵
Қызмет көрсететін банктің атауы және мекенжайы ⁶	
Клирингтік қатысушының банктік шотының нөмірі	
Клирингтік қатысушының SWIFT BIC (бар болса)	
Қызмет көрсететін банктің SWIFT BIC және өзге де сәйкестендіргіштері	
Делдал банктің атауы, мекенжайы және SWIFT BIC ⁷	
Қызмет көрсететін банктің БСК және ЖСН ⁸	
Қызмет көрсетуші банктің РФ ОБ-дағы корреспонденттік шоты ⁹	

¹ "n-нен X парағы" форматында. Валютаның әрбір түрі бойынша деректемелердің жеке тізімі беріледі.

² Валютаның кодтық белгісі – USD, EUR, RUB, CNY.

³ Орыс және ағылшын тілдеріндегі атауы. Ресей рубліндегі деректемелерді рәсімдеу кезінде SWIFT- RUR6 транслитерациясындағы атауды да көрсету қажет.

⁴ Бөлім банктік емес ұйымдар болып табылатын клирингтік қатысушылардың толтыруына арналған.

⁵ Қажетті нұсқаны × немесе ✓ белгісімен белгілеу керек.

⁶ Ресей рублінде деректемелерді толтыру кезінде орыс тілінде және SWIFT- RUR6 транслитерациясында атауын көрсету қажет.

⁷ Делдал банк болған жағдайда толтырылады.

⁸ Деректемелерді рәсімдеу кезінде ресей рублімен толтырылады.

⁹ Ресей Федерациясының Орталық Банкі.

[Бірінші басшының лауазымы]

[қолтаңба]

[Тегі, аты-жөні]

[Бас бухгалтердің лауазымы]

[қолтаңба]

[Тегі, аты-жөні]

Қолтаңбалар тексерілді
(Клиринг орталығының тексерген жұмыскерінің жеке мөрі, тексеру күні)

Деривативтер нарығында
мәмілелер бойынша есеп
айырысуды жүзеге асыру
ережелеріне

3 қосымша

Клирингтік қатысушының пайдасына қамтамасыз етуді аудару туралы

Ө Т І Н І Ш

Xml файлын қалыптастыру жөніндегі маманданым

Кодтау – **utf-8**.

Файл міндетті өзгермейтін тақырыптаманы талап етеді:

<?xml version="1.0" encoding="utf-8"?>

Файл атауының мысалы: **XML24KASPI35.xml**

Файл атауының құрамы	Файл атауының секцияларын сипаттау
Формат атауы	Өрқашан XML24
Клирингтік қатысушының коды	5 таңба. Мысалы: KASPI
Хабарламаның реттік нөмірі	Өрқашанда хабар ішіндегі «NUMBER» өрісіндегі мәнге тең

Файлдың барлық тегтері **<MESSAGE>** негізгі тегінде бар. Мәні бос болса да, барлық тегтердің болуы міндетті. Жоғарғы тіркелім пайдаланылады.

Тегтер	Файл ішіндегі тегтердің сипаты
<NUMBER>	Міндетті түрде. Хабарламаның бірегей реттік нөмірі
<DATETIME>	Міндетті түрде. dd.mm.yyyy hh24: mi: ss форматындағы хабарламаны қалыптастыру күні мен уақыты, мысалы: 07.07.2023 11:05:00
<FIRMCODE>	Міндетті түрде. Клирингтік қатысушының коды
<BIN>	БСН, бар болса
<CURRENCY>	Міндетті түрде. Халықаралық форматтағы валюта коды, мысалы: KZT
<AMOUNT>	Шығаруға арналған сома, мысалы, 80000000.00
<ACCOUNTTYPE>	Міндетті түрде. Ақша аудару жүзеге асырылатын есепке алу шотын таңдау үшін арнайы код.
<IBAN>	Банктік шоттың нөмірі. Егер көрсетілмеген жағдайда, бұрын берілген банктік шоттың деректемелері пайдаланылатын болады.
<TRADER>	Міндетті түрде. Уәкілетті тұлғаның тегі, аты, әкесінің аты (бар болса) толық, кириллицада.

XML24 файлды толтыру мысалы:

Файл атауы:

XML24KASPI35.xml

Мәтін:

<?xml version="1.0" encoding="UTF-8"?>

<MESSAGE>

<NUMBER>35</NUMBER>

<DATETIME>07.07.2023 11:05:00</DATETIME>

<FIRMCODE>KASPI</FIRMCODE>

<BIN>950740000547</BIN>

<CURRENCY>KZT</CURRENCY>

<AMOUNT>1221.00</AMOUNT>
<ACCOUNTTYPE>DVOWN</ACCOUNTTYPE>
<IBAN>KZ48722S000000010424</IBAN>
<TRADER> Иванов Владимир Иванович </TRADER>
</MESSAGE>

Деривативтер нарығында
мәмілелер бойынша есеп
айырысуды жүзеге асыру
ережелеріне

4 қосымша

**Клиринг орталығының корреспонденттік шотында ақшаны сақтау туралы
ӨТІНІШ**

"KASE клиринг орталығы" АҚ

(клиринглік қатысушының атауы)	Өтінішті беру күн
	Өтінішті беру уақыты
	Өтініш қолданыла басталатын күн
Клиринглік қатысушының есепке алу шотының түрі	☐ меншікті есепке алу шоты*
	☐ біріктірілген клиенттік есепке алу шоты*

Осымен жоғарыда аталған клиринглік қатысушы "KASE клиринг орталығы" АҚ корреспонденттік шотындағы ақшаны (*валютаның үш әріптік кодтық белгісін көрсету керек, мысалы: KZT, USD*) сақтау ниеті туралы мәлімдейді:

Осы өтініш клиринглік қатысушы өзге өтінішті неғұрлым кештеу ұсынбағандықтан қолданылады.

* Қажетті нұсқаны × немесе ✓ белгісімен белгілеу керек.

Клиринглік қатысушыдан (трейдердің не уәкілетті жұмыскердің қолы, тегі, аты-жөні)	Уәкілетті тұлғаның қолы тексерілді
	☐ Қабылданды ☐ Қабылданбады Қабылдаудан бас тарту себебі: (Клиринг орталығының тексерген жұмыскерінің жеке мертабаны, тексеру күні)